

Założenia planu urządzenia lasu
w zakresie ochrony przeciwpożarowej
w Nadleśnictwie Chmielnik
na lata 2013 – 2022

Uzgodniono
z Komendantem Wojewódzkim
Państwowej Straży Pożarnej
w Kielcach

dnia .....

5. Założenia planu urządzenia lasu w zakresie ochrony przeciwpożarowej

5.1. Przepisy prawne regulujące zabezpieczenie przeciwpożarowe lasu

Kierunkowe wytyczne na najbliższy okres gospodarczy z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu wynikają z:

- analizy stanu zagrożenia pożarowego w ubiegłym okresie,
- oceny potencjalnego zagrożenia pożarowego wynikającego z obecnego stanu lasów,
- analizy stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego funkcjonującego w Nadleśnictwie, obowiązujących w tym względzie przepisów prawnych, tj.:

- Ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późniejszymi zmianami);
- Ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 178, poz. 1380 z późniejszymi zmianami)

i wydanych na ich podstawie przepisów wykonawczych, tj.:

- Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 07.06.2010 r. (Dz. U. Nr 109, poz. 719) w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów;
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 09.07.2010 r. (Dz. U. Nr 137, poz. 92) zmieniające rozporządzenie z dnia 22 marca 2006r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573) w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

Przy ustalaniu kierunkowych zadań z zakresu ochrony ppoż. uwzględniono ponadto:

- wytyczne Instrukcji Ochrony Przeciwpożarowej lasu z 2011 r.,
- ustalenia ze służbami zajmującymi się tymi zagadnieniami w RDLP w Radomiu i Nadleśnictwie Chmielnik.

5.2. Ocena zagrożenia pożarowego w ubiegłym okresie gospodarczym

Zagrożenie pożarowe w ubiegłym okresie oparto o ilość i charakterystykę pożarów zaistniałych w lasach Nadleśnictwa Chmielnik w latach 2003 - 2012.

Charakterystykę pożarów zaistniałych w poszczególnych latach ubiegłego okresu gospodarczego przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 62. Wykaz pożarów lasów na terenie Nadleśnictwa Chmielnik

Rok	Ilość pożarów w lasach Nadleśnictwa	Pow. (ha)	Średnia pow. (ha)
1	2	3	5
2003	6	6,34	1,06
2004	2	0,51	0,26
2005	1	3,20	3,20
2006	3	0,18	0,06
2007	3	2,06	0,68
2008	1	0,80	0,80
2009	4	0,62	0,16
2010	1	0,12	0,12
2011	3	0,13	0,04
2012	18	5,83	0,32
Razem	42	19,79	0,47

Tabela 63. Charakterystyka pożarów na terenie lasów Nadleśnictwa Chmielnik

Rok	Ilość pożarów	Powierzchnia objęta pożarami (ha)						Pow. ze stratami [ha]	Przeciętna pow. pożaru [ha]
		Ogółem	Rodzaj powierzchni objętych pożarami						
			uprawy	młodniki	II klasa wieku	III klasa wieku i >	inne powierzchnie		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2003	6	6,34		1,95	1,45	2,94		2,25	1,06
2004	2	0,51		0,05		0,46			0,26
2005	1	3,20				3,20			3,20
2006	3	0,18		0,05		0,13		0,02	0,06
2007	3	2,06		2,01		0,05			0,68
2008	1	0,80				0,80			0,80
2009	4	0,62				0,62			0,16
2010	1	0,12			0,12				0,12
2011	3	0,13			0,02	0,11			0,04
2012	18	5,83		1,09	0,50	4,24		0,10	0,32
Razem	42	19,79		5,15	2,09	12,55		2,37	0,47

W ubiegłym okresie gospodarczym odnotowano w lasach Nadleśnictwa Chmielnik łącznie **42** pożary, na powierzchni **19,79 ha**. Były to zarówno pożary pokrywy gleby (ściółki) oraz drzewostanów, które spowodowały straty materialne na powierzchni **2,37 ha**.

Przyczyną powstania większości pożarów są podpalenia, nieostrożność osób dorosłych w obchodzeniu się z ogniem w lesie, przerzuty z prywatnych gruntów nieleśnych w wyniku wypalania traw oraz transport kolejowy.

5.3. Czynniki kształtujące obecne i potencjalne zagrożenie pożarowe lasów

Określenie potencjalnego zagrożenia pożarowego lasów Nadleśnictwa Chmielnik oparto o analizę poszczególnych czynników decydujących o tym zagrożeniu. Poddane analizie czynniki to:

- udział najbardziej zagrożonych siedlisk borowych i łęgowych w ogólnej powierzchni leśnej,
- skład gatunkowy drzewostanów,
- rozmieszczenie osad ludzkich,
- atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna lasów,
- gęstość szlaków komunikacyjnych przebiegających przez tereny leśne,
- warunki meteorologiczne z ostatnich lat i wilgotność gleby w Nadleśnictwie Chmielnik.

5.3.1. Udział najbardziej zagrożonych siedlisk borowych i łęgowych w ogólnej powierzchni leśnej

Udział siedlisk borowych i lasu łęgowego tj. **Bśw, BMśw, Bw, BMw** oraz **LI**, w ogólnej powierzchni leśnej Nadleśnictwa ogółem przedstawia się następująco:

Tabela 64. Zestawienie siedlisk wpływających na zagrożenie pożarowe

Typ siedliskowy lasu	Obręby leśne				Nadleśnictwo Chmielnik	
	Chmielnik		Stopnica			
	Pow. leśna [ha]	Udział [%]	Pow. leśna [ha]	Udział [%]	Pow. leśna [ha]	Udział [%]
1	2	3	4	5	6	7
Bs	-	-	-	-	-	-
Bśw	761,64	11,72	650,34	15,50	1411,98	13,20
BMśw	1315,06	20,24	818,21	19,50	2133,27	19,95
Bw	121,43	1,87	9,26	0,22	130,69	1,22
BMw	631,05	9,71	227,93	5,43	858,98	8,03
Lł	3,57	0,05	2,65	0,06	6,22	0,06
Razem	2832,75	43,59	1708,39	40,71	4541,14	42,46
Pozostałe	3663,29	56,39	2488,57	59,29	6151,86	57,54
Ogółem	6496,04	100,00	4196,96	100,00	10693,00	100,00

Jak widać powyżej, siedliska borowe i lasu łęgowego w skali Nadleśnictwa zajmują **42,46 %** powierzchni leśnej.

5.3.2. Skład gatunkowy drzewostanów

Tabela 65. Podział powierzchni leśnej według grup gatunkowych drzew panujących

Grupa gatunków panujących	Obręby leśne				Nadleśnictwo Chmielnik	
	Chmielnik		Stopnica			
	Pow. zal [ha]	Udział [%]	Pow.zal [ha]	Udział [%]	Pow. zal. [ha]	Udział [%]
1	2	3	4	5	6	7
Iglaste	5440,69	84,90	3000,88	72,04	8441,57	79,84
Liściaste	967,39	15,10	1164,76	27,96	2132,15	20,16
Razem	6408,08	100,00	4165,64	100,00	10573,72	100,00

Przytoczony wyżej podział nie odzwierciedla w pełni rzeczywistego obrazu tutejszych drzewostanów, nie uwzględnia bowiem ich zróżnicowania gatunkowego i złożoności strukturalnej. W starszych drzewostanach występują wartościowe podrosty z udziałem, dębu, buka, jodły i innych gatunków liściastych oraz dolne piętra dębowe, bukowe i grabowe. W ogólnej powierzchni zalesionej w Nadleśnictwie **64,5 %** zajmują drzewostany mieszane, dwu- i wielogatunkowe. Ponadto na większości siedlisk (poza ubogimi borowymi) występuje dobrze rozwinięta warstwa podszytów. Czynniki te w istotny sposób ograniczają zagrożenie pożarowe.

5.3.3. Rozmieszczenie skupisk ludzkich

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa, w jej południowo - zachodniej części znajduje się miasto powiatowe oraz uzdrowskie Busko - Zdrój z rozwiniętą infrastrukturą usługową, w północnej części, położone jest miasto Chmielnik, natomiast w południowej miasto Nowy Korczyn. Na uwagę zasługuje bliskość miasta Pińczów oraz Staszów. Z innych mniejszych miejscowości wymienić należy: Kije, Szydłów, Młyny, Szanec, Oleśnica, Stopnica, Pacanów. Wyżej wymienione osady nie tworzą większych skupisk ludzkich i nie znajdują się w nich zakłady przemysłowe, mogące negatywnie wpływać na zagrożenie pożarowe lasów. Wyjątek stanowi miejscowość Tuczępy, w której znajduje się Kopalnia i Zakład Chemiczne Siarki „Siar-kopol” S.A która potencjalnie może wpływać na zagrożenie pożarowe lasów.

Rozwinięta sieć połączeń komunikacyjnych powoduje, szczególnie w okresie letnim, większą penetrację ludności, co przekłada się na wzrost zagrożenia pożarowego w tym czasie.

Cały rejon objęty jest rozproszonym osadnictwem, które ma charakter rolniczo-przemysłowy.

5.3.4. Atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna lasów

Nadleśnictwo nie posiada opracowania waloryzacyjnego lasów dla potrzeb zagospodarowania rekreacyjnego. W związku z tym, przy ocenie przydatności lasów do rekreacji, uwzględniono tylko niektóre kryteria mające decydujący wpływ na poziom ich atrakcyjności, tj.:

- obszary chronione w ramach sieci „Natura 2000”,
- dostępność kompleksów leśnych,
- szlaki turystyczne przebiegające przez lasy Nadleśnictwa,
- szlaki rowerowe,
- ścieżka dydaktyczna,
- ścieżka edukacyjna,
- zabytki kultury materialnej, miejsca pamięci, pomniki przyrody, mogiły, kapliczki,
- miejsca odpoczynku (miejsca palenia ognisk): Obr. Chmielnik - 1111, Obr. Stopnica – 90A1 „Zielona Szkoła”.

Generalnie stwierdzić można, że atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna lasów tego nadleśnictwa, może być czynnikiem wpływającym na wzrost zagrożenia pożarowego. Trzeba też zauważyć, że złożoność (skład gatunkowy, struktura) i żyzność drzewostanów w większości kompleksów, nie sprzyjają powstawaniu niebezpiecznych zarzewi ognia.

5.3.5. Gęstość szlaków komunikacyjnych przebiegających przez tereny leśne

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa przebiega szereg szlaków komunikacyjnych w postaci szlaków kolejowych i dróg publicznych o nawierzchni bitumicznej. Do najważniejszych z nich należą:

Szlaki kolejowe

- Kielce – Busko Zdrój,
- Kielce - Staszów.

Drogi o znaczeniu krajowym i wojewódzkim:

- Kielce – Chmielnik – Busko Zdrój – Stopnica – Słupia - Szczucin,
- Połaniec – Słupia – Nowy Korczyn - Opatowiec,
- Chmielnik – Kije - Jędrzejów,
- Morawica – Kije - Pińczów,
- Chmielnik – Staszów,
- Łagów – Raków – Szydłów – Stopnica,
- Stopnica – Staszów,
- Busko – Nowy Korczyn – Żabno,
- Strożyska - Wiślica .

Ponadto z dróg o nawierzchni asfaltowej wymienić należy:

- Chmielnik - Pińczów,
- Pierzchnica - Chmielnik,
- Stopnica - Galów,
- Stopnica – Solec Zdrój,
- Stopnica - Oleśnica,
- Rytwiany – Oleśnica - Pacanów,
- Oleśnica - Połaniec.

Niektóre z wyżej wymienionych dróg omijają kompleksy leśne lub przebiegają obok nich. Jednak wraz z innymi drogami gminnymi o gorszym nawet standardzie nawierzchni mogą pełnić

rolę dróg dojazdowych do dróg leśnych wytypowanych, jako pożarowe lub same zabezpieczają dostępność do terenów leśnych w wypadku zagrożenia pożarowego.

5.3.6. Warunki meteorologiczne i wilgotność gleb

Warunki meteorologiczne są jednym z najważniejszych czynników kształtujących zagrożenie pożarowe lasów. Determinują one wilgotność pokrywy gleby, powietrza oraz materiałów znajdujących się w lesie, przez co decydują o możliwości palenia się lasu. Najbardziej istotne znaczenie mają one w okresie od wczesnej wiosny do jesieni, tj. w okresie bez pokrywy śnieżnej w lesie. Stopień zagrożenia pożarowego lasów (SZPL) ustala się dla strefy prognostycznej. Do tego celu służą punkty prognostyczne i pomocnicze punkty pomiarowe. SZPL dla strefy prognostycznej oznacza się na podstawie następujących parametrów:

- wilgotności ściółki w drzewostanie sosnowym III klasy wieku, rosnącym na siedlisku boru świeżego,
- wilgotności względnej powietrza, mierzonej na wysokości 0,5 m od powierzchni zadarnionej przy ścianie drzewostanu,
- współczynnika opadowego, ustalanego na podstawie dobowej sumy opadów atmosferycznych, korygującego SZPL.

Nadleśnictwo obecnie nie posiada własnego punktu prognostycznego gdyż wymagana stacja automatyczna jest umiejscowiona w Nadleśnictwie Staszów, Obręb Golejów, oddz. 43 d w strefie prognozowania nr 34 dane szczegółowe podaje punkt pomocniczy nr 1.

Temperatura powietrza i ilość opadów deszczu, wpływa na wilgotność gleb leśnych, która decyduje o potencjalnym zagrożeniu pożarowym lasów. Temperatura powietrza powyżej 24°C, wilgotność względna powietrza poniżej 40%, brak opadów atmosferycznych i brak zachmurzenia lub zachmurzenie małe są parametrami, które określają tzw. pogodę pożarową, podczas której powstaje ponad 60% pożarów lasu.

Uwilgotnienie gleb w lasach Nadleśnictwa Chmielnik (określone na podstawie zaktualizowanego opracowania glebowo-siedliskowego) przedstawiono poniżej:

Tabela 66. Zestawienie powierzchni siedlisk wg uwilgotnienia.

STL	Obręby leśne				Nadleśnictwo Chmielnik	
	Chmielnik		Stopnica			
	pow	%	pow	%	pow	%
1	2	3	4	5	6	7
suche	-	-	-	-	-	-
świeże	4635,81	71,36	3305,12	78,75	7940,93	74,26
wilgotne	1624,96	25,01	826,53	19,69	2451,49	22,93
bagienne	235,27	3,62	65,31	1,56	300,58	2,81
Razem	6496,04	100,00	4196,96	100,00	10693,00	100,00

Największe zagrożenie pożarowe występuje w okresie wczesnej wiosny i lata. Wtedy to silne promieniowanie słoneczne i wysokie temperatury wzmagają zagrożenie pożarowe lasów, szczególnie na siedliskach o słabszym uwilgotnieniu gleby tj. na siedliskach Bśw, BMśw.

5.4. Określenie kategorii zagrożenia pożarowego

Kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Chmielnik obliczono zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 09.07.2010 r. (Dz. U. Nr 137, poz.923) zmieniające rozporządzenie z dnia 22 marca 2006r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573) w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

Przy kategoryzacji uwzględniono:

- średnią, roczną liczbę pożarów lasu w okresie gospodarczym (z ostatnich 10 lat) przypadających na 10 km² powierzchni leśnej,
- udział procentowy powierzchni drzewostanów rosnących na siedliskach boru suchego, boru świeżego, boru mieszanego świeżego, boru wilgotnego i lasu łęgowego,
- średnią wilgotność względną powietrza (pomiar z wysokości 0,5 m) i procentowego udziału dni z wilgotnością ściółki mniejszą od 15% o godzinie 9⁰⁰,
- średniej liczbie mieszkańców przypadających na 0,01 km² powierzchni leśnej.

W przypadku Nadleśnictwa Chmielnik, ilość punktów przydzielona poszczególnym czynnikom różnicującym zagrożenie pożarowe, przedstawia tabela nr 67.

Tabela 67. Wzór obliczania kategorii zagrożenia pożarowego.

Lp.	Wskaźnik	Dane		Wzór	Liczba punktów
1	2	3	4	5	6
1	Średnia roczna liczba pożarów lasu w okresie 10 lat przypadających na 10 km ² (P _p) $P_p = 12,5 \log(11,2 G_p + 0,725) + 1,5$ gdzie: $G_p = L_p / P_l \times 10$	średnia roczna ilość pożarów w okresie 10 lat (L _p)	4,20	$P_p = 12,5 \log(11,2 \times 0,3838 + 0,725) + 1,5$ gdzie: $G_p = 4,20 / 109,41 \times 10$	10
		powierzchnia leśna Km ² (P _l)	109,41		
2	Udział procentowy powierzchni drzewostanów rosnących na siedliskach Bs, Bśw, BMśw, Bw, BMw, Lł (P _d) $P_d = 0,1 U_s$	Udział %: Bs, Bśw, BMśw, Bw, BMw, Lł (U _s)	42,46	$P_d = 0,1 \times 42,46$	4
3	Średnia wilgotność względna powietrza i procentowy udział dni z wilgotnością ściółki mniejszą od 15% o godzinie 9 ⁰⁰ (P _k) $P_k = 0,221 U_{ds} - 0,59 W_p + 45,1$	Średnia wilgotność względna powietrza 9 ⁰⁰ (W _p)	75,37	$P_k = 0,221 \times 26,09 - 0,59 \times 75,37 + 45,1$	6
		udział dni z wilgotnością ściółki mniejszą od 15% o godzinie 9 ⁰⁰ (U _{ds})	26,09		
4	Średnia liczba mieszkańców przypadających na 0,01 km ² powierzchni leśnej (P _a) $P_a = 2,46 \log(0,0461 G_z) + 5,16$ gdzie: $G_z = L_m / P_l / 100$	średnia liczba mieszkańców (L _m)	50 642	$P_a = 2,46 \log(0,0461 \times 5,9082) + 5,16$ gdzie: $G_z = 50642 / 109,41 / 100$	4
5	1) ≥ 25 - I kategoria zagrożenia pożarowego 2) 16-24 II kategoria zagrożenia pożarowego 3) ≤ 15 - III kategoria zagrożenia pożarowego			Suma punktów	24
				Kategoria zagrożenia pożarowego	II

Łączna suma punktów przydzielonych poszczególnym czynnikom różnicującym zagrożenie pożarowe **wynosi 24**, co w myśl pkt. 5 załącznika, wymienionego na wstępie Rozporządzenia MŚ, kwalifikuje tutejsze lasy **do II kategorii zagrożenia pożarowego**.

W ramach ogólnie ustalonej kategorii zagrożenia, lasy Nadleśnictwa Chmielnik podzielone są na 35 stref operacyjnych w ramach trzech stref zagrożenia.

Strefy o dużym zagrożeniu z nr: 38, 39, 40, 50.

Strefy o średnim zagrożeniu z nr: 16, 21, 25, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49.

Strefy o małym zagrożeniu z nr: 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 31, 32.

Zgodnie z podziałem, każda strefa operacyjna posiada jednostki zadysponowane do udziału w akcji gaśniczej.

Teren Nadleśnictwa podzielono na koordynaty adresowe. Zasięgi poszczególnych stref operacyjnych, jak i koordynaty uwidocznione zostały na mapie sytuacyjnej ochrony przeciwpożarowej lasu w skali 1: 50 000.

5.5. Zasady działań w zakresie profilaktyki

Zagrożenie pożarowe lasów, wynikające z ogólnej dostępności lasu, wymusza na zarządzających lasami podjęcia szeregu działań profilaktycznych minimalizujących to zagrożenie.

5.5.1. Prowadzenie działalności informacyjnej i ostrzegawczej

Działalność informacyjna i ostrzegawcza zmierzać ma do wywoływania odpowiednich zachowań ludzi w lesie i jego otoczeniu. W tym celu należy prowadzić:

- a) informację słowną:
  - pogadanki i prelekcje na temat przyczyn zagrożenia pożarowego lasów, wygłaszane w szkołach, na zebraniach rolników, obozach harcerskich, w zakładach pracy itp.
  - komunikaty ostrzegawcze podawane w środkach masowego przekazu;
- b) informację wizualną:
  - ulotki rozprowadzane wśród młodzieży szkolnej, uczestników obozów młodzieżowych i kolonii letnich, turystów, wczasowiczów, pracowników zakładów pracy, itp.
  - plakaty, ogłoszenia wywieszane w miejscach zbiorowego przebywania ludności, na tablicach ogłoszeń nadleśnictw, urzędów itp.,
  - tablice ostrzegawcze wywieszane na terenach leśnych wzdłuż szlaków wycieczkowych i turystycznych, przy schroniskach, obozach młodzieżowych i innych miejscach o dużej penetracji ludności,
  - programy telewizyjne,
  - materiały multimedialne i gry komputerowe o treści przeciwpożarowej,
  - informacje i ostrzeżenia przekazywane za pośrednictwem Internetu.
- c) współpracę w zakresie ochrony przeciwpożarowej z organizacjami młodzieżowymi, ruchami ekologicznymi i samorządami terytorialnymi.

Szczególny nacisk należy położyć na informowaniu, w lokalnych środkach masowego przekazu, o dużym zagrożeniu pożarowym lasu i wprowadzanych w konsekwencji, okresowych zakazach wstępu na tereny leśne.

Powyższe zalecenia Nadleśnictwo realizuje na bieżąco w swej działalności gospodarczej.

5.5.2. Korzystanie z lasu i zachowanie się w lesie

Korzystanie z lasu i zasady zachowania się w lesie regulują następujące przepisy:

- ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie ppoż. (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późniejszymi zmianami), której poszczególne artykuły dotyczą odpowiednio:
  - a) obowiązków w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego oraz konsekwencji naruszenia przepisów przeciwpożarowych
    - ❖ „*Osoba fizyczna, prawna, organizacja lub instytucja korzystająca ze środowiska przyrodniczego, obiektu lub terenu zobowiązane są zabezpieczyć środowisko, budynek, obiekt lub teren przed zagrożeniem pożarowym*”;
    - ❖ „*Właściciel, zarządca lub użytkownik budynku, obiektu lub terenu, a także podmioty, o których mowa w ust. 1, ponoszą odpowiedzialność za naruszenie przepisów przeciwpożarowych, w trybie i na zasadach określonych w innych Przepisach*”;
  - b) postępowania w wypadku wystąpienia pożaru
    - ❖ „*Kto zauważy pożar, klęskę żywiołową lub inne miejscowe zagrożenie, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić osoby znajdujące się w strefie zagrożenia oraz: centrum powiadamiania ratunkowego lub jednostkę ochrony przeciwpożarowej albo policję bądź wójta albo sołtysa.*”
- ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późniejszymi zmianami), której poszczególne artykuły dotyczą odpowiednio:
  - a) odpowiedzialności za szkody powstałe w lesie

- ❖ „Jednostka organizacyjna, osoba fizyczna lub prawna odpowiedzialna za powstanie szkody w lasach jest odpowiedzialna do jej naprawienia według zasad określonych w Kodeksie Cywilnym” (art. 11);
- b) udostępniania lasu dla ludności
  - ❖ „Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są udostępniane dla ludności”.
  - ❖ „Stałym zakazem wstępu objęte są lasy stanowiące:
    - uprawy leśne do 4 m wysokości,
    - powierzchnie doświadczalne i drzewostany nasienne,
    - ostoje zwierząt,
    - źródła rzek i potoków,
    - obszary zagrożone erozją” (art. 26 ust. 2);
  - ❖ „Nadleśniczy wprowadza okresowy zakaz wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa w razie, gdy:
    - wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja ruina leśnego,
    - występuje duże zagrożenie pożarowe,
    - wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskaniem drewna” (art. 26 ust. 3);
  - ❖ „Lasy objęte stałym lub okresowym zakazem wstępu, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 pkt 1, oznacza się tablicami z napisem „zakaz wstępu” oraz wskazaniem przyczyny i terminu obowiązywania zakazu. Obowiązek ustawiania i utrzymywania znaków ciąży na nadleśniczym w stosunku do lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach pozostałych lasów.5.”
  - ❖ „Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wzór znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasady jego umieszczania.”
- c) ruchu oraz postoju pojazdów, w tym w szczególności:
  - ❖ „Ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem w lesie dozwolony jest jedynie drogami publicznymi, natomiast drogami leśnymi jest dozwolony tylko wtedy, gdy są one oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Nie dotyczy to inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb.”
  - ❖ „Postój pojazdów, o których mowa w ust. 1, na drogach leśnych jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych.”
  - ❖ „Przepisy ust. 1 oraz art. 26 ust. 2 i 3, a także art. 28, nie dotyczą wykonujących czynności służbowe lub gospodarcze:
    - 1) pracowników nadleśnictw;
    - 2) osób nadzorujących gospodarkę leśną oraz kontrolujących jednostki organizacyjne Lasów Państwowych;
    - 3) osób zwalczających pożary oraz ratujących życie lub zdrowie ludzkie;
    - 4) właścicieli lasów we własnych lasach;
    - 5) osób użytkujących grunty rolne położone wśród lasów”;
  - ❖ „Imprezy sportowe oraz inne imprezy o charakterze masowym organizowane w lesie wymagają zgody właściciela lasu.”
- d) czynności, których wykonywanie w lesie jest zabronione, w tym w szczególności:
  - ❖ „W lasach oraz na terenach śródleśnych, jak również w odległości do 100 m od granicy lasu, zabrania się działań i czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo, a w szczególności:
    - 1. rozniecania ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właściciela lasu lub nadleśniczego,
    - 2. korzystania z otwartego płomienia,
    - 3. wypalania wierzchniej warstwy gleby i pozostałości roślinnych.”
  - ❖ „Przepisy ust. 3 nie dotyczą działań i czynności związanych z gospodarką leśną pod warunkiem, że czynności te nie stanowią zagrożenia pożarowego.”

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 07.06.2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 109, poz. 719), którego odpowiednie zapisy dotyczą:

- a) obowiązku i zasad umieszczania informacji dotyczących zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu:
  - ❖ „*Właściciel lub zarządca lasu umieszcza tablice informacyjne i ostrzegawcze dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu przy wjazdach do lasów oraz przy parkingach leśnych, w uzgodnieniu z właściwym miejscowo komendantem powiatowym (miejskim) Państwowej Straży Pożarnej*” (§ 39, ust. 5);
- b) posługiwania się otwartym ogniem:
  - ❖ „*W lasach i na terenach śródleśnych, na obszarze łąk, torfowisk i wrzosowisk, jak również w odległości do 100 m od granicy lasów nie jest dopuszczalne wykonywanie czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo pożaru*” (§ 40, ust. 1):
    - *rozniecanie ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właścicieli lub zarządcę lasu,*
    - *palenie tytoniu, z wyjątkiem miejsc na drogach utwardzonych i miejsc wyznaczonych do pobytu ludzi.*”
  - ❖ „*Przepis ust. 1 pkt 1 nie dotyczy czynności związanych z gospodarką leśną oraz wykonywaniem robót budowlanych i eksploatacji kopalin w porozumieniu z właścicielem lub zarządcą lasu.*”

Przepisy tego rozporządzenia dotyczą także działań wykonywanych poza obszarami leśnymi mogących stwarzać zagrożenie pożarowe dla lasów, w tym:

- a) ustawiania stert i stogów.

„ust. 2. Przy ustawianiu stert, stogów i brogów należy zachować co najmniej następujące odległości: pkt 5. od lasów i terenów zalesionych – 100 m.”
- b) wypalania pozostałości roślinnych.

„*Wypalanie słomy i pozostałości roślinnych na polach jest zabronione*”.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. z 2006 r. Nr 58, poz. 405 z późn. zm.), które w par. 12 określa zasady wprowadzania okresowego zakazu wstępu do lasu ze względu na zagrożenie pożarowe:

„*Zakaz wstępu do lasu wprowadza się przy 3. stopniu zagrożenia pożarowego lasu, jeżeli przez kolejnych 5 dni wilgotność ściółki mierzona o godzinie 9⁰⁰ będzie niższa od 10%.*”

5.5.3. Posługiwanie się otwartym ogniem w lesie

Posługiwanie się otwartym ogniem w lesie lub w odległości do 100 m od jego granicy dozwolone jest wyłącznie do celów związanych z gospodarką leśną pod warunkiem przestrzegania szczegółowych przepisów, podanych w „Instrukcji Ochrony Przeciwpożarowej”.

5.5.4. Działania gospodarcze ograniczające rozprzestrzenianie się pożaru lasu

- pasy przeciwpożarowe

Lasy położone przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe dla lasu powinny być oddzielone od tych obiektów pasami przeciwpożarowymi. Obiektami takimi są: zakłady przemysłowe, magazyny, poligony, linie kolejowe, drogi publiczne utwardzone, parkingi i inne obiekty użyteczności publicznej. Obowiązek zakładania pasów wprowadza Rozporządzenie MSW i A z 07.06.2010 r. (Dz. U. Nr 109 poz. 719) w rozdz. 9 § 38.

To samo rozporządzenie (§ 38 pkt. 3) stanowi, że obowiązek utrzymywania pasów ppoż. nie dotyczy:

- lasów zaliczonych do III kategorii zagrożenia pożarowego,

- drzewostanów powyżej 30 lat położonych przy drogach publicznych i parkingach, położonych wzdłuż dróg publicznych nieutwardzonych,
- lasów (kompleksów leśnych) o szerokości mniejszej niż 200 m.

Rodzaje i sposoby wykonywania pasów przeciwpożarowych określa § 10 Rozporządzenia MŚ z 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573), Rozporządzenie MI z 07.08.2008 r. (Dz.U. Nr 153, poz.955) oraz Instrukcja ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych z 1996 r.

Uwzględniając powyższe, Nadleśnictwa Chmielnik utrzymywać musi tylko pasy przeciwpożarowe **typu A**, tj. w drzewostanach poniżej 30 lat przyległych do dróg publicznych, na pasie szerokości 30 m od drogi uprzątać należy martwe drzewa, leżące gałęzie, a także nieokrzesane ścięte lub powalone drzewa. W ten sam sposób porządkować należy teren po cięciach wypadających przy drogach publicznych.

Pasy przeciwpożarowe znajdujące się przy torach kolejowych utrzymuje PKP.

W pozostałych lasach Nadleśnictwa, a także w bezpośrednim ich sąsiedztwie, nie ma obiektów, wokół których należałoby zakładać pasy ppoż.

5.5.5. Zalecenia hodowlane w ochronie przeciwpożarowej

W celu zmniejszenia zagrożenia pożarowego w drzewostanach, wskazane jest:

- ✿ przy zakładaniu upraw wprowadzać możliwie największą ilość gatunków domieszkowych i pomocniczych w odpowiednich formach zmieszania,
- ✿ przy odnawianiu powierzchni powyżej 6 ha (np. powierzchnie pożarzysk), stosować podział na mniejsze części pasami gatunków liściastych,
- ✿ przy zakładaniu upraw w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł zagrożenia (drogi publiczne, kolej) przygotowanie gleby wykonywać należy równoległe do drogi, na szerokość nie mniejszą niż 50 m, oraz sadzić na takim pasie gatunki liściaste,
- ✿ powierzchnie pod liniami energetycznymi wysokiego napięcia na terenach leśnych ewentualnie zadrzewić i zakrzewić gatunkami liściastymi,
- ✿ na granicy pole - las oraz na obrzeżach lasu przylegających do szerszych dróg kształtować strefy ekotonowe, poprzez odpowiednie wykonanie cięć, które spowodują rozluźnienie górnego piętra drzew, co umożliwi szybszy rozwój istniejących warstw podszytów i podrostów.

Wymienione wyżej zalecenia nadleśnictwo realizuje na bieżąco w trakcie działalności gospodarczej. Niektóre z linii energetycznych przebiegających przez kompleksy leśne, są w sposób naturalny dostatecznie zakrzaczone, głównie gatunkami podszytowymi, a także w mniejszym stopniu liściastymi gatunkami drzewiastymi.

5.5.6. Zalecane zasady ochrony przeciwpożarowej w pracach użytkowania lasu

W myśl § 39 ust. 1 Rozporządzenia MSW i A z 07.06.2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 109, poz. 719), zabronione jest pozostawianie w odległości mniejszej niż 30 m od skraju toru kolejowego lub drogi publicznej gałęzi, chrustu, nieokrzesanych ściętych drzew oraz odpadów poeksploatacyjnych.

Realizacja powyższego obowiązku ma miejsce na bieżąco w trakcie działalności gospodarczej, co kontroluje służba nadzoru technicznego nadleśnictwa.

5.5.7. Szkolenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej

Zgodnie z art. 4.2. ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24.08.1991 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 z późniejszymi zmianami) specjalista do spraw ochrony przeciwpożarowej w Nadleśnictwie posiada ukończone szkolenie specjalistów ochrony ppoż., a zagadnienia ppoż. są poruszane corocznie na naradach gospodarczych poświęconych tej tematyce, organizowanych w okresie wczesnowiosennym.

Szkoleniem w zakresie ochrony przeciwpożarowej winni być objęci wszyscy pracownicy nadleśnictwa oraz pracownicy wykonujący pracę na terenie lasów. Odbycie takich szkoleń należy odpowiednio dokumentować.

5.6. Ocena organizacyjno – technicznego zabezpieczenia przeciwpożarowego funkcjonującego w Nadleśnictwie

5.6.1. System obserwacji

Przyjęty w Nadleśnictwie Chmielnik system obserwacji jest wystarczający i zgodny z zapisami Rozporządzenia MŚ z dnia 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573) w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

Szybkie wykrywanie pożarów zapewnia system wież przeciwpożarowych (dostrzegalni) umożliwiający wczesne wykrycie pożaru (dostrzeżenie dymu). System ten składający się z jednej wieży zapewnia obserwację całej powierzchni nadleśnictwa. Jej lokalizacja (leśnictwo, oddz., poddz.) i kryptonimy są następujące:

leśnictwo Potok - oddz. 133 g, – krypt. rtf. – 39 : 969,

Ponadto wieże obserwacyjne ściśle współpracują z wieżami sąsiednich nadleśnictw, co zapewnia jeszcze lepsze monitorowanie obserwowanego terenu, oraz bardziej precyzyjne określenie miejsca powstania pożaru:

Nadleśnictwa Pińczów, obręb Pińczów – krypt. rtf. – 40 : 981,

Nadleśnictwa Staszów, obręb Golejów – krypt. rtf. – 18 : 972,

Nadleśnictwa Łągów, obręb Łągów – krypt. rtf. – 30 : 970,

Nadleśnictwa Daleszyce, obręb Szczecno – krypt. rtf. – 25 : 975.

Ponadto do lokalizacji pożarów i pomiaru powierzchni pożarzystok wykorzystywane są w coraz większym zakresie odbiorniki GPS i Leśna Mapa Numeryczna.

5.6.2. Obserwacje lotnicze

RDLP w Radomiu czarteruje dwa samoloty Dromader M18B i dysponuje je, w razie potrzeby, do bezpośredniej akcji gaśniczej. Czarterowane samoloty stacjonują w następujących leśnych bazach lotniczych:

- ✓ w Masłowie - łączność w sieci LP Radom, kanał nr 11, kryptonim 1 : 88, tel. 041-311-08-93;
- ✓ w Piastowie - łączność w sieci LP Radom, kanał nr 11, kryptonim 1 : 99, tel. 048-365-87-48.

Na terenie Nadleśnictwa Chmielnik nie ma lądowisk operacyjnych.

Dysponentem środków lotniczych jest RPAD RDLP Radom tel. (48) 385-60-76 lub 77, kryptonim rtf. Radom 1:1, kanał 11. W sytuacji dużych i bardzo dużych pożarów lasu, istnieje możliwość zadysponowania samolotów gaśniczych z RDLP Warszawa (LBL Bemowo), RDLP Łódź (LBL Bełchatów) i RDLP Lublin (LBL Radawiec).

5.6.3. Punkty alarmowo dyspozycyjne

W siedzibie biura Nadleśnictwa Chmielnik, utworzony jest Punkt Alarmowo Dyspozycyjny, podległy bezpośrednio Regionalnemu Punktowi Alarmowo Dyspozycyjnemu przy RDLP w Radomiu.

Stopień zagrożenia pożarowego lasu określany jest przez punkt punktu prognostyczny Nadleśnictwa Staszów Obręb Golejów, oddz. 43 d w strefie prognozowania nr 34, przy wykorzystaniu własnej zautomatyzowanej stacji meteorologicznej punktu pomiarowego. W celu zapewnienia właściwego funkcjonowania sieci stworzony został system informatyczny do zbierania, weryfikowania i archiwizowania danych pomiarowych na stronie www.traxelektronik.pl.

Na podstawie dyspozycji RPAD w PAD nadleśnictwa prowadzone są dyżury.

Podstawowe wyposażenie PAD w nadleśnictwa stanowią:

- radiotelefon pasma leśnego (kryptonim LP Chmielnik 1:39, kanał 2 wewnętrzny, kanał 1-LP) umożliwiający bezpośrednie połączenie z PAD przy RDLP w Radomiu (kryptonim 1:1, kanał 11);
- telefon przewodowy: (41) 354-30-47;
- mapa topograficzna terenu nadleśnictwa z oznakowaną siatką koordynatów lotniczych;
- dokumentacja obejmująca sposób postępowania na wypadek powstania pożaru w wersji analogowej;
- wykaz systemów alarmowania i łączności oraz dziennik dyspozytora;
- zegarek;
- książka meldunków;
- komputer z oprogramowaniem wykorzystywanym do lokalizacji pożarów, pracujący w sieci LP z dostępem do internetu i kolorowej drukarki A3;
- instrukcja PAD.

Alarmowanie stanowisk kierowania PSP o powstaniu pożaru, odbywać się może telefonicznie, bądź drogą radiową przy pomocy przemiennika rtf, umożliwiającego bezpośrednie łączenie w paśmie PSP.

Sprawność alarmową w terenie gwarantują telefony stacjonarne we wszystkich osadach służbowych leśnictw oraz służbowe telefony komórkowe, w jakie wyposażeni zostali wszyscy pracownicy terenowi nadleśnictwa.

Do obowiązków PAD przy nadleśnictwie należy:

- a) wdrożenie realizacji zadań i przedsięwzięć ochronnych w nadleśnictwie w zależności od SZPL,
- b) nadzór nad funkcjonowaniem systemu obserwacyjno-alarmowego na podległym terenie i kierowanie jego pracą,
- c) ustalenie adresu (miejsca) pożaru zgłoszonego przez sieć obserwacyjną,
- d) powiadomienie o pożarze stanowiska kierowania właściwej powiatowej (miejskiej) komendy Państwowej Straży Pożarnej,
- e) powiadomienie o pożarze kierownictwa nadleśnictwa, PAD-u RDLP i właściwej służby terenowej,
- f) skierowanie do pożaru własnych sił i środków nadleśnictwa,
- g) utrzymywanie łączności z miejscem akcji gaśniczej,
- h) w okresach panowania tzw. pogody pożarowej sporządzanie prognozy rozprzestrzeniania się pożaru, bazując na danych meteorologicznych, z wykorzystaniem „modelu pożaru lasu”,
- i) przestrzeganie wytycznych Zarządzenia Dyrektora RDLP wydawanego na czas trwania bezpośredniego zagrożenia pożarowego w lasach.

5.6.4. Dojazdy pożarowe

Jednym z najważniejszych czynników decydujących o szybkości i skuteczności podjętych działań ratowniczych w przypadku powstania pożaru lasu, jest dostępność terenów leśnych dla pojazdów służb ratowniczych.

Zapewnienie tej dostępności, poprzez odpowiednią ilość i jakość dojazdów pożarowych, należy do podstawowych obowiązków Nadleśnictwa w zabezpieczeniu pożarowym administrowanych przez siebie lasów. Sieć dróg dojazdowych w Nadleśnictwie Chmielnik tworzą lokalne drogi publiczne o nawierzchni ulepszonej (asfaltowe, a także utwardzone o gorszym standardzie nawierzchni) przebiegające przez poszczególne kompleksy leśne lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie oraz oznakowane w terenie, leśne drogi - dojazdy pożarowe.

Wymogi pod względem gęstości sieci dróg dojazdowych określa § 8 Rozporządzenia MŚ z dnia 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573) w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

Jakość dróg leśnych wykorzystywanych, jako dojazdy pożarowe określa § 7 wymienionego Rozporządzenia MŚ wg, którego:

- * drogi leśne, wykorzystywane jako dojazdy pożarowe, powinny być utrzymywane w sposób zapewniający ich przejezdność oraz oznakowane i ponumerowane;
- * powinny posiadać nawierzchnię o nośności 100 kN i nośności na oś 50 kN;
- * powinny posiadać promień zewnętrzne łuków o długości, co najmniej 11 m;
- * odstępy pomiędzy koronami drzew, do wysokości 4 m liczonej od nawierzchni jezdni, powinny wynosić, co najmniej 6 m;
- * szerokość jezdni powinna wynosić, co najmniej 3 m;
- * w wypadku dróg nieprzelotowych powinien być plac manewrowy (20 x 20 m);
- * jednopasmowe drogi pożarowe powinny posiadać mijanki (o parametrach: co najmniej 3 m szerokości i 23 m długości).

W rezultacie do wykazu **istniejących dróg pożarowych ujęto 14 dróg** o łącznej długości **37,30 km**. Ich wykaz i charakterystykę zawarto w poniższym zestawieniu:

Tabela 68. Wykaz istniejących dojazdów pożarowych

Obręb leśny	Nr drogi	Nr strefy operac.	Nawierzchnia, długość drogi w km	Stan techniczny	Planowane działania, termin	Strefa działania KP PSP
1	2	3	4	5	6	7
Chmielnik	1	41	bitumiczna 1,68	b. dobry		Chmielnik
	2	41	bitumiczna 1,50	b. dobry		Chmielnik
	3	41	gruntowa 2,45	średni	Przebudowa do 2017 r.	Chmielnik
	4	48	bitumiczna 3,31	b. dobry		Kielce
	5	48	bitumiczna 3,79	średni	Przebudowa do 2016 r. 2 km	Kielce
	6	47	utwardzona 2,39	dobry		Kielce
	7	49	utwardzona 2,59	zły	Przebudowa do 2017 r.	Kielce
	8	39	tluczniowa 5,30	dobry		Pińczów / Kielce
	9	39	tluczniowa 1,40	średni	Przebudowa do 2015 r.	Pińczów / Kielce
	10	38	żwirowa 3,00	średni	Bieżące remonty	Pińczów
Stopnica	11	22	żwirowa 2,65	średni	Przebudowa do 2016 r.	Busko - Zdrój
	12	34	tluczniowa 2,69	średni	Bieżące remonty	Busko - Zdrój
	13	35	betonowa 1,66	średni	Bieżące remonty	Busko - Zdrój
	14	29	tluczniowa 2,89	średni	Przebudowa do 2014 r.	Busko - Zdrój
Razem			37,30			

Istniejące dojazdy pożarowe zabezpieczają dostępność do większości obszarów leśnych, jednak niektóre z nich w stopniu nie zadowalającym; wobec czego Nadleśnictwo Chmielnik, zgodnie ze swoim planem inwestycyjnym na bieżący okres gospodarczy, zleci budowę nowych dróg – dojazdów pożarowych o długości **17,44 km** i remonty istniejących. Poniżej przedstawiono lokalizację i termin realizacji nowych dróg – dojazdów pożarowych.

Tabela 69. Wykaz projektowanych dojazdów pożarowych

Lp.	Obręb leśny	Numer strefy operacyjnej	Przebieg drogi	Długość drogi w km	Termin realizacji
1	2	3	4	5	6
1	Chmielnik	48	wzdłuż części zach. granicy oddz.: 44 oraz przez oddz.47,48;	1,63	2016 r..
2		49	przez oddz.86; wzdłuż części wsch. granicy oddz.: 86 (część), 88, 90	2,33	2017 r.
3		38	przez oddz. 160, 161;	0,30	2022 r.
4		38	wzdłuż poł - wsch. granicy oddz.: 154,155,156, 157	1,42	2019 r.
5		39	przez oddz.165, 166, 167;	1,17	2015 r.
6		39	przez oddz.166, 167, 168;	0,77	2015 r.
7		49	przez oddz.67,71,74,75;	1,68	2022 r.
8	Stopnica	35	wzdłuż wsch. granicy oddz.: 3, 6(część), przez oddz.6, wzdłuż części wsch. granicy oddz.: 7;	1,53	2017 Dokumentacja
9		35	wzdłuż poł granicy oddz.: 1, 2	1,22	
10		34	wzdłuż poł granicy oddz.: 15 (część), 16, 17 (część)	0,84	2013 r.
11		34	przez oddz.22;	0,70	2013 r.
12		33	wzdłuż poł granicy oddz.: 30, 31, 32 (część), przez oddz.32, 33;	1,55	2018 r.
13		22	wzdłuż płu granicy oddz.: 98 (część), 99, 100	1,25	2016 r.
14		29	wzdłuż wsch. granicy oddz.: 54, 61	1,05	2014 r.
	Razem			17,44	

Po uwzględnieniu powyższego Nadleśnictwo Chmielnik będzie dysponować 27 dojazdami pożarowymi o łącznej długości około **55,00 km**, co spełni wymogi wymienione w § 8 Rozporządzenia MŚ z dnia 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573).

Jakość dróg pożarowych jest przedmiotem corocznej kontroli przedstawicieli PSP.

Wszystkie istniejące i projektowane dojazdy pożarowe oraz dojazdowe (publiczne i leśne) uwidoczniono na mapie sytuacyjnej ochrony przeciwpożarowej lasu w skali 1: 50 000.

5.6.5. Zabezpieczenie w wodę do celów gaśniczych

Jednym z podstawowych obowiązków nadleśnictwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej jest zapewnienie wody do celów gaśniczych. Obowiązek ten nakłada na nadleśnictwa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dn. 07.06.2010 roku (Dz. U. Nr 109, poz. 719) w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (rozdz. 9, § 39, ust. 3, 4), w myśl, których:

„Źródło wody do celów przeciwpożarowych w lasach powinno zapewnić możliwość pobierania wody z głębokości nie większej niż 4 m, licząc lustrem wody a poziomem stanowiska czerpania wody i być wyposażone w stanowisko czerpania wody wraz z dojazdem” i „Źródła wody do celów przeciwpożarowych w lasach, które samoistnie lub wspólnie tworzą kompleks o powierzchni ponad 300 ha, zapewnia się w postaci nie więcej niż 2 zbiorników w obrębie chronionej powierzchni zawierających łącznie, co najmniej 50 m³ wody, hydrantów zewnętrznych lub cieków wodnego o stałym przepływie wody nie mniejszym niż 10 dm³/sek. przy najniższym stanie wód, z zapewnieniem najbliższego stanowiska czerpania wody w terenie o promieniu nieprzekraczającym 3 km w lasach I kategorii zagrożenia pożarowego, nieprzekraczającym 5 km w lasach II kategorii zagrożenia pożarowego, uzgodnionym z właściwym miejscowo komendantem powiatowym (miejskim) Państwowej Straży Pożarnej w lasach III kategorii zagrożenia pożarowego”.

Nadleśnictwo Chmielnik posiada 1 samochód patrolowo-gaśniczy typu Nissan z wysokociśnieniowym modułem gaśniczym i zbiornikiem na wodę o pojemności 400 l.

W zaktualizowanym i uzgodnionym z komendami powiatowymi PSP w 2012 r. dokumencie „Sposób postępowania na wypadek pożaru lasu” podano dla Nadleśnictwa 51 hydrantów. Wykaz ten przedstawia się następująco:

Tabela 70. Wykaz istniejących hydrantów

Nr.	Strefa operacyjna	Koordynaty	Rodzaj punktu/lokalizacja	Własność	Ocena, planowane działanie
1	2	3	4	5	6
1	49, 43	63-S-1-a	Hydrant Potok	komunalna	10 dm ³ /s
2	49	55-R-19-b	Hydrant Korzenno	komunalna	10 dm ³ /s
3	49	63-S-1-a	Hydrant Potok Ściegna	komunalna	10 dm ³ /s
4	42	63-R-2-c	Hydrant Brzeziny Podlesie	komunalna	10 dm ³ /s
5	44	63-S-2-c	Hydrant Osówka Nowa	komunalna	10 dm ³ /s
6	42	63-R-2-d	Hydrant Wola Bokrzycka	komunalna	10 dm ³ /s
7	42, 43	63-P-2-c	Hydrant Gorzakiew	komunalna	10 dm ³ /s
8	41	63-P-3-a	Hydrant Gnojno	komunalna	10 dm ³ /s
9	40	63-N-2-c	Hydrant Chmielnik	komunalna	10 dm ³ /s
10	41, 47	63-P-1-a	Hydrant Drugnia	komunalna	10 dm ³ /s
11	47, 48	55-O-20-b	Hydrant Drugnia Rządowa	komunalna	10 dm ³ /s
12	41, 48	55-P-20-a	Hydrant Podstola	komunalna	10 dm ³ /s
13	39, 38	63-M-1-d	Hydrant Suliszów	komunalna	10 dm ³ /s
14	46, 45	55-M-20-a	Hydrant Piotrkowice	komunalna	10 dm ³ /s
15	38, 37	63-K-1-b	Hydrant Włoszczowice	komunalna	10 dm ³ /s
16	36	63-J-2-c	Hydrant Kliszów	komunalna	10 dm ³ /s
17	35	64-A-5-b	Hydrant Rzędów	komunalna	10 dm ³ /s
18	29	64-B-5-d	Hydrant Niziny	komunalna	10 dm ³ /s
19	28, 29	64-A-5-c	Hydrant Jarosławice	komunalna	10 dm ³ /s
20	27, 28	64-A-5-d	Hydrant Nieciesławice	komunalna	10 dm ³ /s
21	24	63-R-6-b	Hydrant Jarzębiec	komunalna	10 dm ³ /s
22	23	63-R-5-d	Hydrant Zaborze	komunalna	10 dm ³ /s
23	25, 26	63-R-5-b	Hydrant Kargów	komunalna	10 dm ³ /s
24	25	63-R-5-a	Hydrant Bosowice	komunalna	10 dm ³ /s
25	32	63-R-4-d	Hydrant Wólka Bosowska	komunalna	10 dm ³ /s
26	34	63-S-4-c	Hydrant Grzymała	komunalna	10 dm ³ /s
27	34	63-S-4-b	Hydrant Wola Żyzna	komunalna	10 dm ³ /s
28	33	63-R-3-c	Hydrant Grabki Małe	komunalna	10 dm ³ /s
29	20	63-O-6-d	Hydrant Widuchowa Nowa Wieś	komunalna	10 dm ³ /s
30	20, 22	63-O-6-a	Hydrant Widuchowa	komunalna	10 dm ³ /s
31	22	63-O-5-c	Hydrant Kotki	komunalna	10 dm ³ /s
32	22, 23, 24	63-P-6-a	Hydrant Kołaczkowice	komunalna	10 dm ³ /s
33	22	63-O-5-b	Hydrant Służów	komunalna	10 dm ³ /s
34	22	63-O-5-b	Hydrant Służów Posada	komunalna	10 dm ³ /s
35	22, 21	63-N-5-b	Hydrant Ślabkowice	komunalna	10 dm ³ /s
36	30, 40	63-N-3-d	Hydrant Śladków Mały	komunalna	10 dm ³ /s
37	21, 30	63-N-4-a	Hydrant Młyny	komunalna	10 dm ³ /s
38	30, 40	63-M-4-a	Hydrant Chomentówek	komunalna	10 dm ³ /s
39	39, 40	63-L-3-c	Hydrant Sędziejowice	komunalna	10 dm ³ /s

40	36, 37	63-K-2-d	Hydrant Kije	komunalna	10 dm ³ /s
41	20	63-N-6-c	Hydrant Bronina	komunalna	10 dm ³ /s
42	16	63-O-10-a	Hydrant Badrzychowice	komunalna	10 dm ³ /s
43	16, 17	63-O-9-c	Hydrant Zagajów	komunalna	10 dm ³ /s
44	17	63-P-9-c	Hydrant 144c	komunalna	10 dm ³ /s
45	17	63-P-9-c	Hydrant 145k	komunalna	10 dm ³ /s
46	16	63-O-10-c	Hydrant Harmoniny	komunalna	10 dm ³ /s
47	17,19	63-R-9-a	Hydrant Solec Zdrój	komunalna	10 dm ³ /s
48	19	63-R-9-a	Hydrant Zborów	komunalna	10 dm ³ /s
49	19	63-R-8-d	Hydrant Magierów	komunalna	10 dm ³ /s
50	18	63-R-7-c	Hydrant Wolica	komunalna	10 dm ³ /s
51	18, 24	63-R-7-b	Hydrant Stopnica	komunalna	10 dm ³ /s

Wymienione hydranty zapewniają dostateczną ilość wody do celów przeciwpożarowych. Należy podjąć działania ze strony Nadleśnictwa, by wszystkie punkty czerpania wody spełniały normy do celów ppoż. oraz zostały odpowiednio oznakowane w terenie w terminie do 2014 roku.

Należy wyraźnie podkreślić, iż tylko po uwzględnieniu wszystkich w/w hydrantów istniejąca w Nadleśnictwie sieć do celów przeciwpożarowych, spełni wymogi wymienione w Rozporządzeniu MSW i A z dn. 07.06.2010r. (Dz. U. Nr 109, poz.719).

Ujęcia wody, podobnie jak drogi pożarowe, są przedmiotem corocznych kontroli PSP.

Ponad to w pobliżu granicy Nadleśnictwa a poza zasięgiem terytorialnego zasięgu działania znajdują się hydranty, które stanowią uzupełnienie dla wszystkich hydrantów i punktów czerpania wody znajdujących się w granicy Nadleśnictwa. Hydranty te naniesione są na mapie ochrony przeciwpożarowej lasu.

5.6.6. Bazy sprzętu przeciwpożarowego

Obowiązek, co do ilości i wyposażenia baz sprzętu przeciwpożarowego reguluje § 11 Rozporządzenia MŚ z dn. 22.03.2006 roku (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573) w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, w myśl którego, na każde 10 tys. hektarów lasu lub dla nadleśnictwa organizować się powinno jedną bazę sprzętu przeciwpożarowego. W Nadleśnictwie Chmielnik (10940.56 ha pow. leśnej) znajdują się 2 bazy sprzętu ppoż. Na ich wyposażeniu, z uwagi na zaliczenie lasów do II kategorii zagrożenia, powinno się znaleźć co najmniej:

- < 10 gaśnic lub hydronetek plecakowych,
- < 20 łopaty lub szpadli,
- < 10 tłumic,
- < pług do mineralizacji gleby,
- < samochód patrolowo-gaśniczy albo przyczepa ze zbiornikiem na wodę o pojemności minimum 200 l z możliwością podawania środka gaśniczego,
- < zapas środków pianotwórczych klasy A i zwilżaczy – nie mniej niż 50 litrów
- < tablice – kierunkowskazy, tablice informujące o wprowadzonym zakazie wstępu do lasu,
- < sprzęt i urządzenia dodatkowe – zgodnie z Instrukcją ochrony przeciwpożarowej lasu z 2011 roku.

Wykaz istniejących w Nadleśnictwie baz sprzętu i ich wyposażenie na dzień 1.01.2013 r., ujęto w poniższej tabeli:

Tabela 71. Wykaz baz sprzętu p.poż.

Lp.	Baza	Samochody	Gaśnice	Tłumice	Łopaty + szpadle	Plugi	Uwagi i za- cenia
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Główna Nadleśnictwa Chmielnik Siedziba Nadleśnictwa	1	10	10	20	1	-
2	Leśnictwo Stopnica Fałęcin Stary 33A	-	10	10	20	1	-

Nadleśnictwo Chmielnik posiada samochód patrolowo-gaśniczy Nissan z wysokociśnieniowym modułem gaśniczym i 400 litrowym zbiornikiem na wodę z możliwością wytwarzania piany. Ponadto Nadleśnictwo posiada zawarte umowy z ZUL-ami na świadczenie usług ciągłymi z plugami do oborywania pożarysk.

Ilość, rodzaj oraz rozmieszczenie sprzętu są zgodne z obowiązującymi przepisami.

5.7. Sposób postępowania na wypadek pożaru

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej z 24 sierpnia 1991 roku (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229 z późniejszymi zmianami) Nadleśnictwa Chmielnik posiada opracowany dokument p.t. „Sposób postępowania na wypadek powstania pożaru lasu”. Jest on jednym z podstawowych dokumentów wyposażenia PAD nadleśnictwa, zawierającym plan alarmowania oraz wykaz sił i środków do operacyjnego zabezpieczenia lasów przed pożarami.

Lasy nadleśnictwa są położone w rejonie działania pięciu Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej:

- KP PSP w Pińczowie – ul. Przemysłowa 21 tel. (48) 357 72 88,
- KP PSP w Busko - Zdrój – ul. Waryńskiego 29a tel. (48) 370 89 30, 378 20 43,
- KP PSP w Staszowie – ul. Parkowa 4 tel. (41) 15 864-21-08 lub 864-24-72,
- KM PSP w Kielcach – ul. Sandomierska 81/83 tel. (41) 369-30-10 lub 369-30-15.

Powierzchniowo obszar działania ma:

- KP PSP w Pińczowie – 1037,82 ha (9,31% powierzchni Nadleśnictwa),
- KP PSP w Busku - Zdroju – 4517,58 ha (40,54% powierzchni Nadleśnictwa),
- KP PSP w Staszowie – 1067,16 ha (9,58% powierzchni Nadleśnictwa),
- KM PSP w Kielcach – 4521,85 ha (40,58 % powierzchni Nadleśnictwa).

W skład sił interwencyjnych przewidzianych do gaszenia pożarów lasu na terenie nadleśnictwa wchodzi jednostki ratowniczo-gaśnicze komend powiatowych oraz dodatkowo OSP, mające swoje siedziby w okolicznych miejscowościach. Ich zakres działania przedstawia się następująco:

Tabela 72. Wykaz sił interwencyjnych do gaszenia pożarów

Nr strefy	Lasy państwowe – oddziały	Siedziby jednostek	kryptonim rtf
1	2	3	
Obręb Stopnica			
16	118B c-t; 118C; 143r,s; 147; 147A; 147B; 147C; 148-152; 152A; 153-155.	JRG Busko - Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Nowy Korczyn	TF 409-02
		OSP Solec Zdrój	TF 409-05
		OSP Piestrzec	TF 408-43
		OSP Błotnowola	TF 409-11
		OSP Stary Korczyn	TF 409-10
17	137n-s; 140-142; 143a-p; 144-146, 145A	JRG Busko - Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Piestrzec	TF 408-43
		OSP Błotnowola	TF 409-11
		OSP Nowy Korczyn	TF 409-02
		OSP Stary Korczyn	TF 409-10
		OSP Solec Zdrój	TF 409-05
18	119-130	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Solec Zdrój	TF 409-05
		OSP Piestrzec	TF 408-43
		OSP Stopnica	TF 409-06
		OSP Biechów	TF 408-24
		OSP Zborów	TF 408-41
19	131-136; 136A; 136B; 137a-m; 138	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Solec Zdrój	TF 409-05
		OSP Piestrzec	TF 408-43
		OSP Stopnica	TF 409-06
		OSP Biechów	TF 408-24
		OSP Zborów	TF 408-41
20	114-118; 118A; 118B a-b	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Widuchowa	TF 408-06
		OSP Kotki	TF 408-01
		OSP Zbudowice	TF 409-01
		OSP Stopnica	TF 409-06
21	90A; 90C bx; 90E; 90F; 90G; 90H; 90I; 90J ox-wx	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Młyny	TF 408-04
		OSP Szaniec	TF 409-03
		OSP Mikułowice	TF 408-02
		OSP Zwierzyniec	TF 408-05
22	88-90; 90C a-nx; 91-94; 94A a-r; 96-100; 100A; 101-104	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Widuchowa	TF 408-06
		OSP Kotki	TF 408-01
		OSP Stopnica	TF 409-06
		OSP Balice	TF 409-07
23	94A s-kx; 94B; 94C; 94D; 94F; 106 f-i; 106A	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Widuchowa	TF 408-06
		OSP Kotki	TF 408-01
		OSP Stopnica	TF 409-06
		OSP Balice	TF 409-07
24	105; 106 a-d, j; 107-113; 112A; 113A	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Widuchowa	TF 408-06
		OSP Kotki	TF 408-01
		OSP Stopnica	TF 409-06
		OSP Balice	TF 409-07
25	37A; 82-87; 87a; 87B; 87C; 87D; 87F; 91A	JRG Busko- Zdrój	TF 401-21/401-22
		OSP Grzymała	TF 409-14
		OSP Balice	TF 409-07
		OSP Kotki	TF 408-01
		OSP Bosowice	TF 408-35

26	78-81	JRG Busko- Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Bosowice TF 408-35 OSP Czyżów TF 408-29 OSP Niziny TF 409-08
27	70-77	JRG Busko- Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Bosowice TF 408-35 OSP Czyżów TF 408-29 OSP Niziny TF 409-08
28	67 a-r; 68-69	JRG Busko- Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Czyżów TF 408-29 OSP Niziny TF 409-08 OSP Stopnica TF 409-06
29	41-52; 52A; 53-61; 61A; 61B; 61C; 62-64; 64A; 65; 65A; 66; 67 s-t	JRG Busko- Zdrój TF 401-21/401-22 JRG Staszów TF 501-25 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Czyżów TF 408-29 OSP Niziny TF 409-08 OSP Stopnica TF 409-06 OSP Jarosławice TF 408-27 OSP Oleśnica TF 509-05 OSP Sichów Mały TF 509-23 OSP Koniełoty TF 509-12 OSP Rytwiany TF 509-21 OSP Strzelce TF 509-06
30	90B; 90D; 90J a-nx; 90K	JRG Busko - Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Widuchowa TF 408-06 OSP Kotki TF 408-01 OSP Szaniec TF 409-03 OSP Zwierzyniec TF 408-05
31	38; 38B; 39; 40; 40A	JRG Busko - Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Gnojno TF 408-12 OSP Balice TF 409-07 OSP Kotki TF 408-01 OSP Bosowice TF 408-09
32	35-37	JRG Busko - Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Gnojno TF 408-12 OSP Balice TF 409-07 OSP Kotki TF 408-01 OSP Grzymała TF 409-14
33	25-34	JRG Busko - Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Gnojno TF 408-12 OSP Balice TF 409-07 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Bosowice TF 408-09
34	12-24	JRG Busko - Zdrój TF 401-21/401-22 OSP Grzymała TF 409-14 OSP Bosowice TF 408-09 OSP Czyżów TF 408-29 OSP Niziny TF 409-08
35	1-11; 11A	JRG Staszów TF 501-25 OSP Oględów TF 509-15 OSP Wola Osowa TF 509-17 OSP Katuszów TF 509-39 OSP Wola Żyzna TF 509-40 OSP Szydłów TF 509-07
Obręb Chmielnik		

30	219A n-r	JRG Busko - Zdrój OSP Widuchowa OSP Kotki OSP Szaniec OSP Zwierzyniec	TF 401-21/401-22 TF 408-06 TF 408-01 TF 409-03 TF 408-05
31	219A a-b	JRG Busko - Zdrój OSP Gnojno OSP Balice OSP Kotki OSP Bosowice	TF 401-21/401-22 TF 408-12 TF 409-07 TF 408-01 TF 408-09
36	203-212	JRG Pińczów OSP Kije OSP Chruścice OSP Michałów OSP Pawłowice OSP Brzeście	TF 461-25/461-21 Kije 02 Chruścice 11 Michałów 03 Pawłowice 04 Brzeście 10
37	238-244	JRG Pińczów OSP Kije OSP Włoszczowice OSP Chruścice OSP Michałów OSP Pawłowice	TF 461-25/461-21 Kije 02 Włoszczowice 05 Chruścice 11 Michałów 03 Pawłowice 04
38	147-164; 193; 196A a; 224-227; 235-237	JRG Pińczów OSP Włoszczowice OSP Kije OSP Michałów OSP Pawłowice OSP Chruścice	TF 461-25/461-21 Włoszczowice 05 Kije 02 Michałów 03 Pawłowice 04 Chruścice 11
39	165; 165A; 166; 166A; 167-173; 173A; 174-188; 188A; 189-196, 196A b-t; 197-202; 213 d-j; 228; 228A; 229-248; 252	JRG Pińczów JRG Chmielnik OSP Włoszczowice OSP Kije OSP Sędziejowice OSP Piotrkowice OSP Młyny	TF 461-25/461-21 TF 304-22/304-21 Włoszczowice 05 Kije 02 TF 309-15 TF 309-16 TF 408-04
40	125A; 213 k-p; 213A; 214; 214A; 215; 215A; 215B; 215C; 216; 216A; 217; 217A; 217B; 217C; 218; 218A; 219; 219A c-m; 220; 220A; 220B; 249-251	JRG Busko - Zdrój OSP Kotki OSP Szaniec OSP Zwierzyniec OSP Balice OSP Młyny	TF 401-21/401-22 TF 408-01 TF 409-03 TF 408-05 TF 409-07 TF 408-04
41	102-118; 118A; 119-123; 123A; 124-127	JRG Chmielnik OSP Drugnia OSP Gnojno OSP Szydłów OSP Pierzchnica	TF 304-22/304-21 Drugnia 01 TF 408-12 TF 509-07 TF 309-69
42	98A; 98B; 128; 128B d-h, o-s; 129; 133; 133A; 134-141; 141A; 141B; 142-145	JRG Chmielnik OSP Gnojno OSP Szydłów OSP Korytnica	TF 304-22/304-21 TF 408-12 TF 509-07 TF 508-28
43	93-101	JRG Staszów OSP Ogłędów OSP Szydłów OSP Koniecmłoty OSP Wola Żyzna OSP Kotuszów OSP Potok	TF 501-25 TF 509-15 TF 509-07 TF 509-13 TF 509-40 TF 509-39 TF 508-31

44	62A k-m; 128A; 128B i-n	JRG Staszów OSP Oględów OSP Szydłów OSP Wola Osowa OSP Wola Żyzna OSP Kotuszów OSP Potok	TF 501-25 TF 509-15 TF 509-07 TF 509-17 TF 509-40 TF 509-39 TF 508-31
45	146B	JRG Chmielnik OSP Morawica OSP Wola Morawicka OSP Brudów OSP Brzeziny OSP Chałupki	TF 304-22/304-21 TF 309-50 TF 309-54 TF 309-53 Brzeziny 01 Chałupki 01
46	146; 146A; 213 a-c; 221-223	JRG Chmielnik OSP Pierzchnica OSP Piotrkowice	TF 304-22/304-21 TF 309-69 TF 309-16
47	47A b-c; 49-28; 58A	JRG Kielce OSP Szczecno OSP Daleszyce OSP Niestachów	TF 30-25/301-22 Szczecno 01 TF 309-19/309-20 TF 309-23
48	9-12; 12A; 13-39; 39A; 40-44; 44A; 45-47; 47A a; 48; 92A	JRG Kielce OSP Szczecno OSP Daleszyce OSP Niestachów	TF 30-25/301-22 Szczecno 01 TF 309-19/309-20 TF 309-23
49	1; 1A; 2-8; 59A; 59B; 59C; 59D; 60- 64; 64A; 65-68; 68A; 69-75; 75A; 76- 78; 78A; 79-82; 82A; 82B; 83-92; 128B a-c	JRG Kielce OSP Szczecno OSP Daleszyce OSP Niestachów	TF 30-25/301-22 Szczecno 01 TF 309-19/309-20 TF 309-23
50	62A a-j	JRG Kielce OSP Chańcza OSP Szumsko OSP Bardo OSP Daleszyce	TF 30-25/301-2 TF 309-73 TF 309-76 Bardo 01 TF 309-19/309-20

Strefy o zagrożeniu: – małym;   – średnim,   - dużym

Każdorazowo do akcji gaśniczej Nadleśnictwa Chmielnik może dysponować z własnych środków:

- samochód patrolowo-gaśniczy Nissan Pickup, krypt. rtf. LP 1:395,
- pług do oborywania pożarzysk.

W wypadku powstania pożaru lasu, do zadań kierownictwa Nadleśnictwa i personelu inżynierjno-technicznego należy:

- niezwłoczne udanie się na miejsce pożaru;
- zorganizowanie i podjęcie akcji gaśniczej, w tym:
  - !zaalarmowanie potrzebnej liczby pracowników Nadleśnictwa,
  - !sprowadzenie do pożaru środków i sprzętu będącego w dyspozycji Nadleśnictwa,
  - !wyznaczenie pracowników w celu szybkiego wprowadzenia na miejsce pożaru jednostek straży pożarnej,
  - !zorganizowanie, w miarę potrzeby, ewakuacji ludzi i mienia z zagrożonych budynków lub terenu,
  - !zapewnienie stałej łączności pomiędzy miejscem pożaru a PAD Nadleśnictwa;
- przekazanie kierownictwa akcji dowódcy jednostki Straży Pożarnej z chwilą jej przybycia, współpracować z nim i podporządkować się jego rozkazom;
- przejęcie pożarzyska, zorganizowanie jego dogaszania i zabezpieczenie;
- ustalenie, jeszcze w czasie trwania pożaru, przy współudziale Policji i PSP, okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru.

Koordinacją akcji ratowniczo-gaśniczej w wypadku pożaru lasu zajmuje się sztab złożony z przedstawicieli właściwych komend PSP i służby leśnej nadleśnictwa.

5.8. Wnioski i wytyczne odnośnie poprawy i utrzymania stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu

Z analizy przedstawionych wyżej zagadnień związanych z wymogami przepisów regulujących zabezpieczenie przeciwpożarowe lasów oraz aktualnym stanem zabezpieczenia funkcjonującym w Nadleśnictwie Chmielnik, wynikają określone wnioski i wytyczne na najbliższy okres gospodarczy, jakie są konieczne do zapewnienia pełnej ochrony przeciwpożarowej.

- System obserwacji lasu w czasie zagrożenia pożarowego, należy uznać za zgodny z obowiązującymi przepisami;
- Funkcjonowanie i wyposażenie PAD w Nadleśnictwie jest właściwe.
- Utrzymać należy, przynajmniej na dotychczasowym poziomie, system łączności alarmowej w terenie;
- Nie wszystkie drogi pożarowe oraz pozostałe, umożliwiające dojazd do ewentualnego pożaru, odpowiadają określonym dla nich wymaganiom. Dla uzyskania poprawy w tym zakresie należy podjąć działania opisane w punkcie 5.6.4.;
- Należy przeprowadzić inwentaryzację tablic informacyjnych z numerami dróg - dojazdów pożarowych, sprawdzić czy znajdują się na wszystkich skrzyżowaniach szlaków komunikacyjnych wykorzystywanych do tych celów oraz uzgodnić ich rozmieszczenie z Powiatowym Komendantem PSP;
- Nadleśnictwo, PSP oraz zarządcy dróg publicznych powinni podjąć działania by wszystkie w/w drogi uznane, jako dojazdowe, a biegnące przez tereny nie będące, własnością Lasów Państwowych zostały oznakowane jak leśne dojazdy pożarowe;
- Drogi - dojazdy pożarowe powinny być przejezdne oraz oznaczone tablicami umieszczonymi na trwałej konstrukcji; nie zaleca się zdejmowania w/w tablic na okres zimy.
- Zabezpieczenie w wodę do celów gaśniczych może być zgodne z obowiązującymi w tym względzie przepisami po uwzględnieniu wszystkich punktów czerpania wody a więc i tych oznaczonych tylko na mapie stanowiącej integralną część „Sposobu postępowania na wypadek pożaru lasu” (po potwierdzeniu ich przydatności do celów ppoż.). Muszą one jednak być zamieszczone w wykazie oraz zostać odpowiedni oznakowane w terenie.
- Należy podjąć działania ze strony tak Nadleśnictwa, jak i PSP oraz samorządów gminnych by wszystkie punkty czerpania wody odpowiadały normom wydajnościowym. Dojazdy do nich muszą być utrzymywane w sprawności i właściwie oznakowane.
- Organizacja baz sprzętu ppoż. (obecnie jedna baza główna) jest w pełni wystarczająca. Pozostałe wyposażenie utrzymywać w należyтым stanie ilościowym i jakościowym.
- Utrzymywać pasy przeciwpożarowe typu A w drzewostanach poniżej 30 lat przyległych do dróg publicznych. W trakcie prac związanych z użytkowaniem lasu, na pasie wzdłuż dróg publicznych (szer. 30 m) nie pozostawiać nieokrzyszanych drzew, gałęzi, chrustu i odpadów poeksploatacyjnych.
- W ramach prac odnowieniowych minimalizować zagrożenie poprzez np. wprowadzanie gatunków liściastych (tam gdzie to konieczne ze względu na brak naturalnych podrostów i podszytów) na pasie wzdłuż uczęszczanych dróg publicznych.
- Utrzymywać należy w należyтым stanie (ewentualnie wymieniać) tablice informacyjne i ostrzegawcze o zagrożeniu pożarowym w lasach.
- Prowadzić, w ramach czynności profilaktycznych, działalność informacyjną i ostrzegawczą w szkołach, instytucjach samorządowych, na zebraniach mieszkańców, na temat przyczyn powstawania i skutków pożarów w lasach, a także zachowania się ludzi w lesie i jego otoczeniu.

- Aktualizować corocznie i uzgadniać z Państwową Strażą Pożarną „Sposób postępowania na wypadek pożaru lasu”.
- W związku z wdrożeniem systemu pracy z mapą numeryczną w ochronie ppoż., PAD nadleśnictwa został wyposażony w sprzęt komputerowy z odpowiednim oprogramowaniem oraz możliwością wykonywania pomiarów GPS: punktów czerpania wody, lokalizacji tablic informacyjnych, baz sprzętu i innych elementów infrastruktury ppoż.

5.9. Dokumentacja kartograficzna

Integralną częścią planu urządzenia lasu jest **mapa sytuacyjno-przeglądowa ochrony przeciwpożarowej w skali 1: 50 000**, wykonana w formie numerycznej, ilustrująca wszystkie wyżej omówione zagadnienia związane z zagrożeniem pożarowym i funkcjonującą w Nadleśnictwie Chmielnik infrastrukturą przeciwpożarową.

Bazę geometryczną tej mapy będzie można uzupełniać o dane tematyczne, dotyczące ochrony przeciwpożarowej, wykorzystując do tego celu program komputerowy zawierający stosowny moduł.

6. Kierunkowe wytyczne z zakresu użytkowania ubocznego oraz gospodarki łowieckiej

6.1. Uboczne użytkowanie lasu

W obecnym 10-leciu nie projektuje się zadań w zakresie użytkowania ubocznego (część I, rozdział 6.7.). Prowadzona będzie na niewielką skalę sprzedaż choinek świerkowych i jodłowych oraz stroiszu jodłowego. Choinki, jak i stroisz, będą pozyskiwane z powierzchni, na których będą wykonywane cięcia pielęgnacyjne.

Podczas prac taksacyjnych zinwentaryzowano użytki ekonomiczne, a ich powierzchnie zestawiono w tabelach I zamieszczonych w częściach tabelarycznych elaboratu i opisów taksacyjnych.

6.2. Gospodarka łowiecka

Nadleśnictwo nie prowadzi własnej gospodarki łowieckiej, ale sprawuje nadzór nad działalnością 17 kół łowieckich, dzierżawiących jego grunty. Do zadań Nadleśnictwa w ramach gospodarki łowieckiej należy współpraca z kołami łowieckimi w zakresie:

- dokonywania inwentaryzacji zwierzyny łownej i nadzoru nad planowaniem i realizacją odstrzałów,
- opiniowania i zatwierdzania rocznych planów zagospodarowania kół łowieckich,
- poprawiania warunków bytowania zwierzyny poprzez: ograniczanie niepokoju w bioceozie, ochrona ostoi oraz zapewnienie bazy pokarmowej

a) podział na obwody łowieckie

Na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Chmielnik wyodrębnione są 24 obwody łowieckie, dzierżawione przez 17 kół łowieckich. Nadleśnictwo sprawuje nadzór merytoryczny nad gospodarką łowiecką w 24 obwodach, które są dzierżawione przez 16 kół łowieckich. Nadzorowane obwody łowieckie nr: 128, 129 – położone są na terenie III Rejonu Hodowlanego „Puszcza Świętokrzyska”. Nadzorowane obwody łowieckie nr.: 130, 131, 147, 148, 149, 150, 151, 164, 165, 166, 177, 178, 179, 180, 187, 188, 189, 190, 191, 196, 197, 198 położone są na terenie IV Rejonu Hodowlanego – „Pińczowskie”.

Roczne plany łowieckie dla 23 obwodów zatwierdzane są przez Nadleśniczego, dla jednego obwodu nr: 166 – OHZ Bogucice Nadleśnictwo Pińczów plan zatwierdzany jest przez Dyrektora RDLP.

Spośród wszystkich obwodów łowieckich jeden to obwód leśny, pozostałe 23 są to obwody polne.

Tabela 73. Zestawienie obwodów łowieckich nadzorowanych przez Nadleśnictwo Chmielnik

Lp.	Nazwa Koła Łowieckiego	Numer obwodu łowieckiego	Pow. obwodu [ha]	Pow. leśna obwodu [ha]	Lesistość [%]	Rodzaj obwodu	Kategoria Obwodu
1	2	3	4	5	6	7	8
1	KŁ 19 "Ponowa" Kielce	128	5459	2205	40,4	leśny	słaby
2	KŁ "Rogacz" Chmielnik	129	2874	801	27,9	polny	b.słaby
3	KŁ "Rogacz" Chmielnik	130	3914	486	12,4	polny	b.słaby
4	KŁ "Szarak" Piotrkowice	131	4625	1725	37,3	polny	b.słaby
5	KŁ Nr 4 "Jeleń" Kielce	147	6804	1142	16,8	polny	b.słaby
6	KŁ "Rogacz" Chmielnik	148	4528	970	21,4	polny	b.słaby
7	KŁ "Rogacz" Chmielnik	149	4082	827	20,3	polny	b.słaby
8	KŁ Nr 1 "Nida" Pińczów	150	3475	880	25,3	polny	b.słaby
9	KŁ Nr 2 "Św. Huberta" Pińczów	151	3524	497	14,1	polny	b.słaby
10	Wojskowe KŁ 6 "Lis" Kielce	164	5605	1477	26,4	polny	b.słaby
11	KŁ Nr 18 "Szarak" Kielce	165	7066	773	10,9	polny	b.słaby
12	OHZ Bogucice Nadleśnictwo Pińczów	166	5550	780	14,1	polny	b.słaby
13	KŁ "Szarak" Stopnica	177	6393	146	2,3	polny	b.słaby
14	KŁ Nr 2 "Odyniec" Kielce	178	4918	554	11,3	polny	b.słaby
15	KŁ Nr 1 "Łoś" Busko Zd.	179	5618	1003	17,9	polny	b.słaby
16	KŁ Nr 1 "Bażant" Kielce	180	4569	565	12,4	polny	b.słaby
17	KŁ "Szarak" Stopnica	187	3361	61	1,8	polny	b.słaby
18	KŁ "Sokół" Kielce	188	4168	63	1,5	polny	b.słaby
19	KŁ "Ostoja" Kraków	189	4321	540	12,5	polny	b.słaby
20	KŁ Nr 1 "Łoś" Busko Zd.	190	4546	210	4,6	polny	b.słaby
21	KŁ Nr 9 "Orzeł" Busko Zd.	191	4750	177	3,7	polny	b.słaby
22	KŁ NR 3 "Prawidłowego Myślistwa"	196	4356	110	2,5	polny	b.słaby
23	KŁ "Szarak" Piotrkowice	197	4030	76	1,9	polny	b.słaby
24	KŁ Nr 3 "Rogacz" Busko Zdrój	198	5258	1014	19,3	polny	b.słaby
Razem			113794	17082	15,01		

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajdują się również niewielkie część obwodów łowieckich, których roczne plany zatwierdzane są przez inne nadleśnictwa sprawujące nad nimi nadzór merytoryczny.

Tabela 74. Zestawienie obwodów łowieckich częściowo położonych na gruntach Nadleśnictwa Pińczów podlegające kompetencyjnie sąsiednim Nadleśnictwom.

Lp	Nazwa Koła Łowieckiego	Numer obwodu łowieckiego	Nadleśnictwo sprawujące nadzór merytoryczny
1	2	3	4
1	KŁ 16 „Hubertus” w Kielcach	112	Nadleśnictwo Daleszyce
2	KŁ „Łagów” w Nowej Słupi	127	Nadleśnictwo Łagów
3	KŁ „Odynec” w Kielcach	163	Nadleśnictwo Staszów
4	KŁ 2 „Św. Huberta” w Pińczowie	167	Nadleśnictwo Pińczów
5	KŁ „Knieja” w Sichowie	176	Nadleśnictwo Staszów
6	KŁ „Bazant” w Łubnicach	186	Nadleśnictwo Staszów

b) populacja zwierzyny

Stany zwierzyny grubej na podstawie corocznie przeprowadzanych inwentaryzacji przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 75. Stan zwierzyny grubej w obwodach łowieckich (nadzorowanych) w dniu inwentaryzacji (10 marzec 2012 r.).

Nr obwodu łowieckiego	Łosie [szt.]			Jelenie [szt.]			Sarny [szt.]			Dziki [szt.]	Razem
	byki	klempy	R-m	byki	łanie	R-m	kozły	kozy	R-m		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
128	-	-	-	34	20	54	65	86	151	80	285
129	-	-	-	8	4	12	22	24	46	6	64
130	-	-	-	-	-	-	20	22	42	3	45
131	3	5	8	6	4	10	48	60	108	24	150
147	-	-	-	2	5	7	25	46	71	9	87
148	-	-	-	4	4	8	22	26	48	8	64
149	-	-	-	1	2	3	30	30	60	6	69
150	1	2	3	1	3	4	18	28	46	6	59
151	-	-	-	3	4	7	33	63	96	26	129
164	2	-	2	5	7	12	60	75	135	20	169
165	-	-	-	-	-	-	55	75	130	8	138
166	1	1	2	6	5	11	26	49	75	10	98
177	-	-	-	-	-	-	38	64	102	8	110
178	-	-	-	-	-	-	14	20	34	6	40
179	1	3	4	1	2	3	60	90	150	12	169
180	-	-	-	2	2	4	62	78	140	8	152
187	-	-	-	-	-	-	6	6	12	-	12

188	-	-	-	-	-	-	14	20	34	2	36
189	-	-	-	-	-	-	35	35	70	25	95
190	1	1	2	3	2	5	40	90	130	6	146
191	-	-	-	3	3	6	25	39	64	6	76
196	-	-	-	-	-	-	13	17	30	-	30
197	-	-	-	2	1	3	24	34	58	6	67
198	-	-	-	10	13	23	40	60	100	14	137
Razem	9	12	21	91	81	172	795	1137	1932	299	2424

Tabela 76. Stan zwierzyny grubej wg ostatnich 5 lat inwentaryzacji

Gatunek zwierzyny	Płeć	2008	2009	2010	2011	2012
		stan zwierzyny [ilość sztuk]				
1	2	3	4	5	6	7
Łosie	byki	6	5	6	6	9
	klempy	2	7	10	12	12
	Razem	8	12	16	18	21
Jelenie	byki	49	45	35	35	91
	łanie	63	63	43	42	81
	Razem	112	108	78	77	172
Sarny	kozły	563	595	592	632	795
	kozy	771	83	807	889	1137
	Razem	1334	1425	1399	1521	1932
Dziki	Razem	205	246	221	270	299
Zwierzyna ogółem		1659	1791	1714	1886	2424

Opierając się o podane w załączniku do uchwały NRL nr 57/2005 z 22 lutego 2005 r. (w sprawie zasad selekcji osobniczej i populacyjnej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie prawidłowości odstrzału - tekst jednolity z dnia 25 kwietnia 2006 r.) docelowe zagęszczenia populacji (odnoszą się one do populacji ustabilizowanych) poszczególnych gatunków zwierzyny płowej w łowiskach, określono orientacyjną, docelową liczebność zwierzyny na łącznym terenie obwodów łowieckich nadzorowanych przez Nadleśnictwo Chmielnik oraz porównano ją z wynikami inwentaryzacji w 2012 roku.

Tabela 77. Stan zwierzyny grubej w porównaniu z normami zagęszczenia

Gatunek zwierzyny	Zagęszczenie optymalne [szt. / 1000 ha] *	Orientacyjna, docelowa liczebność populacji [szt.]	Stan zwierzyny wg inwentaryzacji z 2011 r. [szt.]
		wg NRL nr 57/2005	
1	2	3	4
Łoś	5	85	21
Jeleń	15 **	256	172
Sarna	30 **	3414	1932

* łoś i jelen - ilość osobników na 1000 ha powierzchni leśnej, sarna - ilość osobników na 1000 ha powierzchni ogólnej

** dolna granica normy wynoszącej: dla jelenia 15 - 35 szt., dla sarny 30 - 100 szt.

Populacje łosia, jelenia i sarny są niższe od docelowych, dolnych granic norm. Dla poszczególnych gatunków wyżej wymienionych wielkości te kształtują się następująco: łось 75%, jelen 33%, sarna 43%.

Przekraczanie maksymalnych liczebności populacji w łowisku może negatywnie wpłynąć na stan zdrowotny lasu, szczególnie młodego pokolenia, gdyż jest ono atrakcyjnym źródłem pożywienia i regularnie zgryzane.

c) realizacja planów łowieckich

Porównanie realizacji gospodarczych, rocznych planów łowieckich w zakresie odstrzałów zwierzyny grubej z planem z ostatnich pięciu sezonów łowieckich przedstawia poniższa tabela:

Tabela 78. Realizacja planów łowieckich w 5 ostatnich latach (odstrzały + upadła zwierzyna)

Sezon (rok)	Plan wg gatunków [ilość sztuk]				Wykonanie wg gatunków [ilość sztuk]			
	Łoś	Jeleń	Sarna	Dzik	Łoś	Jeleń	Sarna	Dzik
2007 / 2008	0	17	205	127	0	10	129	65
2008 / 2009	0	21	209	148	0	17	121	99
2009 / 2010	0	14	209	198	0	10	107	111
2010 / 2011	0	16	221	189	0	9	119	124
2011 / 2012	0	29	320	277	0	21	201	97

Dane przedstawione w powyższym zestawieniu wskazują generalnie na zaniżanie wykonania odstrzałów w stosunku do planów. Faktu tego nie można oceniać negatywnie gdyż pojemność łowiska w przypadku sarny i jelenia pozwala na znaczne zwiększenie ich liczebności. Mimo trudności z oceną faktycznego stanu liczebnego zwierzyny, plany łowieckie muszą być konstruowane rzetelnie, a ich wykonania należy przestrzegać.

d) rozmiar szkód w uprawach leśnych

Szkody powodowane przez zwierzynę łowną występują przede wszystkim w drzewostanach z odnowieniem podokapowym i dotyczą występujących tam podrostów i podsadzeń (zgryzanie młodych pędów, wydeptywanie, spalowanie, osmykiwanie). Dlatego też celowym jest zabezpieczanie sadzonek przed zwierzyną. Stopień uszkodzeń młodego pokolenia nie został w pełni uwidoczniony w tabelach „Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych”.

Wynika to z racji opisywania przez taksatorów głównie wartościowej (nieuszkodzonej) części młodego pokolenia przy zaliczeniu reszty do warstwy podszytu.

Zauważone szkody w odnowieniach podokapowych, mają odzwierciedlenie w jakości hodowlanej. Najbardziej narażonym na szkody gatunkiem jest dąb, mniejsze uszkodzenia stwierdzono w odnowieniach jodłowych i sosnowych. W minionym okresie zaobserwowano uszkodzenia spowodowane przez bobry. Są to drzewostany w różnym przedziale wiekowym. Starsze drzewa są ścinane, korowane, a sadzonki na uprawach zgryzane. Drzewostany znajdujące się w pobliżu żeremi mogą być, a niekiedy są podtapiane, a w konsekwencji narażone na wymakanie.

f) metody zapobiegania szkodom wyrządzanym przez zwierzynę oraz skuteczność wykonanych zabiegów

Częstym sposobem zabezpieczenia sadzonek w Nadleśnictwie, w ubiegłym okresie gospodarczym było stosowanie środków chemicznych (repelenty). Innymi sposobami ochrony upraw leśnych było zabezpieczanie mechaniczne, a wśród nich bardzo skuteczne grodzenie siatką, pakulowanie pączków szczytowych lub zabezpieczanie ich wełną owczą oraz palikowanie. W dalszym ciągu zaleca się stosowanie tychże sposobów zabezpieczenia.

W przypadku gdy uprawy nie zostały zabezpieczone poprzez grodzenie nadal zaleca się stosowanie zabezpieczania chemicznego repelentami (jodła, sosna), a na powierzchniach otwartych także poprzez palikowanie (modrzew).

g) zniekształcenie składów gatunkowych upraw

Zniekształcenia składów gatunkowych upraw i młodników z powodu żerów zwierzyny nie są gospodarczo istotne. Zniszczone drzewka są w razie potrzeby uzupełniane nowymi sadzonkami, właściwymi dla danego siedliska.

h) gospodarka populacjami zwierzyny w lasach oraz zagospodarowanie łowisk

Biorąc pod uwagę ilość zwierzyny zinwentaryzowanej, wskaźniki docelowego zagęszczenia populacji poszczególnych gatunków zwierzyny płowej oraz poziom szkód, stwierdzić można, że obecne gospodarowanie populacjami zwierzyny płowej jest właściwe.

Na terenie Nadleśnictwa Chmielnik znajduje się 11 pododdziałów, o łącznej powierzchni 11,24 ha, na których wyodrębniono poletka łowieckie pełniące funkcję poletek zgryzowych.

W obrębie Chmielnik w oddziałach: **48j; 51b; 89i,m; 109f; 134i; 159g** – powierzchnia 9,18 ha.

W obrębie Stopnica w oddziałach: **11Ab; 41i; 101t; 134l** – powierzchnia 2,06 ha.

Pododdziały te znajdują się w grupie kategorii użytkowania „grunty leśne niezalesione”, kategorii użytkowania „w produkcji ubocznej”.

Nie wydaje się celowe powiększanie areалу poletek łowieckich na gruntach leśnych, gdyż w razie potrzeby ich uzupełnieniem mogą być grunty ekonomiczne na podstawie umów dzierżawnych między kołami łowieckimi, a Nadleśnictwem.

Do zminimalizowania szkód ze strony zwierzyny łownej służą różnego rodzaju urządzenia łowieckie. Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Chmielnik należą do nich:

paśniki – 117 szt.,

lizawki dla zwierzyny – 61 szt.,

ambony – 56 szt.,

zwyżki myśliwskie – 33 szt..

Ich lokalizacje oznaczono na **mapach przeglądowych gospodarki łowieckiej w skali 1 : 25 000**. Urządzenia łowieckie znajdują się także w zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa, na gruntach obcej własności dzierżawionych przez koła łowieckie.

Zalecenia odnośnie infrastruktury łowieckiej, tj. ilości urządzeń łowieckich, są wypełnione. W przypadku nasilania się szkód od zwierzyny, należy dążyć do wyegzekwowania od kół łowieckich zwiększenia ilości poletek żerowych do ilości zawartych w piśmie RDLP w Radomiu, z dn. 25.03.1998 r., w sprawie minimalnych wskaźników infrastruktury łowieckiej.

i) specyficzne zagadnienia świata zwierząt z terenu Nadleśnictwa

W terytorialnym zasięgu działania Nadleśnictwa Chmielnik nie stwierdzono poważniejszych chorób zakaźnych, a pojedyncze przypadki wścieklizny nie rzutowały negatywnie na świat zwierząt, a także nie stanowiły dużego zagrożenia dla ludzi i zwierząt domowych.

j) kierunkowe wytyczne odnośnie gospodarki łowieckiej

Dla prowadzenia właściwej gospodarki łowieckiej, uwzględniającej zasady racjonalnej gospodarki leśnej, przy planowaniu zagospodarowania łowisk należy przyjmować minimalne wskaźniki infrastruktury łowieckiej, których wartości przedstawiają się następująco:

- remizy śródpolne: 1 ha / 1000 ha pól,
- poletka żerowe: 1 - 2 ha / 1000 ha lasu,
- poletka zgryzowe: 0,25 - 0,50 ha / 1000 ha lasu (w zależności od nasilenia szkód),
- dzikie drzewa owocowe: 1 szt. / 30 ha,
- paśniki: 1 szt. / 200 ha lasu,
- lizawki: 1 szt. / 100 ha lasu.

Podane wskaźniki powinny być uwzględniane przez Nadleśnictwo przy zatwierdzaniu kolejnych planów gospodarczych, przedkładanych przez poszczególne koła łowieckie.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania prawne dotyczące gospodarki łowieckiej oraz konkretne warunki przyrodniczo-leśne w Nadleśnictwie, do ważniejszych zadań jakie będą do zrealizowania w najbliższym okresie gospodarczym należy zaliczyć:

- czuwanie nad właściwą wielkością populacji zwierzyny poprzez zatwierdzanie planów łowieckich dla poszczególnych obwodów łowieckich i nadzór nad ich realizacją,

- nadzór nad dokarmianiem zwierzyny w okresie zimowym przez poszczególne koła łowieckie,
- współudział w ochronie zwierzyny przed kłusownictwem,
- sukcesywne zabezpieczanie upraw i młodników, a także podrostów przed szkodami ze strony zwierzyny (zgodnie z zapisami podpunktu „f”),
- dzierżawienie kołom gruntów nieleśnych celem ich zagospodarowania na potrzeby łowieckie,
- pozostawianie na gruncie odpadów potrzebnych dla zapewnienia zwierzynie świeżej kory w okresie zimowym (z uwzględnieniem wymogów ochrony przeciwpożarowej),
- całoroczną ochronę miejsc bytowania zwierzyny leśnej.

Zagadnienia dotyczące zagospodarowania łowieckiego przedstawiono na **mapach przeglądowych gospodarki łowieckiej w skali 1 : 25 000**, sporządzonych dla poszczególnych obrębów leśnych.

7. Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, w tym turystyki i rekreacji

7.1. Potrzeby w zakresie infrastruktury technicznej

Niezbędnym warunkiem efektywnej realizacji wielofunkcyjnych zadań Nadleśnictwa, określonych w niniejszym planie urządzenia lasu, jest odpowiednia infrastruktura techniczna.

Prace z tego zakresu realizowane będą na bieżąco zgodnie z potrzebami i możliwościami finansowymi Nadleśnictwa oraz planami perspektywicznymi RDLP w Radomiu.

Do podstawowych zadań w obecnym dziesięcioleciu będzie należało:

Tabela 79. Planowany zakres inwestycji w Nadleśnictwie Chmielnik

Lp.	Zakres inwestycji
1.	Budowa i modernizacja dróg ppoż. wynikająca z planów ochrony ppoż.
2.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Potok
3.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Drugnia
4.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Jasień
5.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Niziny
6.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Budy
7.	Przebudowa drogi leśnej w Leśnictwie Stopnica
8.	Budowa siedziby nadleśnictwa
9.	Budowa budynku gospodarczo-garażowego w zagrodzie funkcyjnej nadleśniczego
10.	Budowa budynku gospodarczo garażowego w zagrodzie leśniczówki L. Jasień
11.	Budowa budynku gospodarczo garażowego w zagrodzie leśniczówki L. Potok

7.2. Rekreacja i turystyka

Czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną Nadleśnictwa omówiono w „Założeniach planu urządzenia lasu w zakresie ochrony przeciwpożarowej” (rozdz. 5.3.4). Wynikają one z cech środowiska przyrodniczego oraz historii regionu (zabytki, miejsca pamięci, pomniki przyrody, obszary chronione), które z kolei opisano szczegółowo w „Programie Ochrony Przyrody” (część V elaboratu).

Nasilający się ruch turystyczny i rekreacyjny spowodował że Nadleśnictwo w coraz szerszym zakresie angażuje się w działalność informacyjno - edukacyjną oraz w rozbudowę infrastruktury służącej turystyce i rekreacji. Jednym z elementów tejże infrastruktury jest „Arboretum” im. Władysława Kapuścińskiego w leśnictwie Drugnia. W centralnym punkcie Arboretum umiejscowiona jest wiata edukacyjna.

Na drugi element składają się dwie ścieżki:

- dydaktyczna (przyrodniczo – leśna) „Szlakami uzdrowiska” w leśnictwie Stopnica wyposażona w tablice informacyjne z mapami oraz drewnianą wiatą ze stołem i ławami;
- edukacyjna wyznaczona na terenie szkółki w Jastrzębcu z zespołem tablic tematycznych pt. „Od nasionka do drzewostanu”.

Kolejny obiektem edukacji jest leśna wiatka edukacyjna „Zielona Szkoła” w Zwierzyńcu wyposażona w tablice dydaktyczne oraz miejsce palenia ogniska.

Ponadto Nadleśnictwo posiada „Program Edukacji Leśnej Społeczeństwa” na okres 1.01.2013r. – 31.12.2022 r., opracowany na podstawie Zarządzenia Nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 09.05. 2003 roku, w którym przedstawiono walory edukacyjne omawianego terenu oraz cele i zadania na najbliższe 10-lecie. Oprócz założeń długoterminowych Nadleśnictwo sporządza, szczegółowy Program zawierający zadania na dany rok.

Nadleśnictwo z coraz to większym zaangażowaniem, współpracuje z administracją samorządową gmin, parafiami, Strażą Pożarną i Kołami Łowieckimi w zakresie: organizowania w szkołach i poza nimi, spotkań edukacyjnych z leśnikami, konkursów i wystaw na temat wiedzy o lesie, a także przy organizacji imprez okolicznościowych.

Wymienione wyżej zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem, cieszą się z roku na rok coraz to większą popularnością wśród młodzieży szkolnej.

Przez tereny Nadleśnictwa przebiegają 3 szlaki turystyczne piesze PTTK, droga św. Jakuba oraz 2 szlaki rowerowe.

Turyści zmotoryzowani, mogą skorzystać z licznych parkingów nieleśnych różnych własności.

Omawiany obszar zarządzany przez Nadleśnictwo Chmielnik poddawany jest coraz to większej penetracji ze strony człowieka, a zatem: dbałość i ochrona istniejących obiektów turystycznych, możliwość dostępu, oznakowanie informacyjne, to główne zadania Nadleśnictwa w najbliższym dziesięcioleciu.

Składniki infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, przedstawiono na **mapach przeglądowych obszarów chronionych i funkcji lasu oraz zagospodarowania rekreacyjnego w skali 1 : 25 000**, a także **walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1 : 25 000**.

